

Обставини справи

Справа стосувалася звільнення заявника з посади Голови Верховного Суду відповідно до Закону про перевірку (the Vetting Act) (див. рішення у справі Xhoxhaj v. Albania, № 15227/19, від 9 лютого 2021 року).

Заявник обіймав посаду судді Конституційного Суду з 2003 року. У 2013 році його було призначено до Верховного Суду, де він обіймав посаду Голови.

24 липня 2018 року Незалежна кваліфікаційна комісія (далі – НКК) затвердила перебування заявника на посаді за всіма трьома складниками процесу перевірки (оцінка активів, оцінка доброчесності та професійна оцінка). Хоча вона виявила певні порушення та невідповідності щодо оцінки активів, вона вважала, що вони не є підставою для звільнення з посади.

Громадський комісар подав апеляцію до Спеціальної апеляційної палати (далі – САП) щодо оцінки майна (п. 4).

САП провела кілька слухань і переглянула справу на підставі подань, зроблених громадським комісаром та заявником, а також наданих ними доказів. Рішенням від 26 липня 2019 року САП одноголосно скасувала рішення НКК та звільнила заявника з посади відповідно до статті 61 (3) Закону про перевірку (п. 5).

Було встановлено, що заявник придбав квартиру в Дурресі за 32 000 доларів США (USD) за договором купівлі-продажу від 6 липня 2006 року, оплату здійснив поза нотаріальною конторою. Він заявляв про використання власних доходів і коштів з банків, зокрема 16 000 USD нібито з депозиту в Американському банку Албанії (American Bank of Albania), однак банківські записи не підтвердили зняття цих коштів; фактично було знято лише близько 1 200 000 албанських леків (ALL) (що еквівалентно приблизно 12 000 USD) з Італо-албанського банку (Italo-Albanian Bank).

Було встановлено, що заявник мав фінансову можливість покривати витрати у 2011 році, але не у 2012 та 2014 роках.

САП відхилила твердження заявника про те, що він щорічно заявляв і мав, у тому числі у 2012 та 2014 роках, 900 000 ALL (приблизно 6 450 євро) готівки в касі. Хоча він задекларував 300 000 ALL за 2003 рік та 600 000 ALL за 2004 рік, він ніколи не повідомляв про будь-які зміни після цього, незважаючи на юридичний обов'язок щорічно заявляти про всі збільшення або зменшення готівки. Жодних слідів цієї суми не було виявлено в наступних щорічних деклараціях або у декларації про перевірку.

Також заявник надав недостовірну інформацію щодо своїх витрат на освіту та проживання двох членів сім'ї за кордоном. А саме, під час процедури перевірки він задекларував різні суми за 2008-2014 роки, а частина витрат не була задекларована. Нарешті, було зазначено, що згадана різниця за 2014 рік також перевищувала встановлений законом поріг витрат, які на той час підлягали декларуванню, і вважалася незадекларованою.

Крім того, заявник не надав документів, що підтверджують витрати на освіту та проживання одного з членів сім'ї за кордоном у 2008-2013 роках, при цьому у заявника також був дефіцит коштів за 2012 рік.

САП також врахувала (а) те, що заявник надав неточну декларацію, оскільки суми, заявлені – у декларації про перевірку та декларації за 2003 рік – як його інвестиції у будівництво будівлі у 1997-1999 роках, відрізнялися, а також те, що його нібито дохід від оренди однієї частини будівлі не міг фінансувати іншу частину; (б) що він не довів, що кошти на цю інвестицію походили з його заощаджень; (с) що він не зміг обґрунтувати за допомогою законних джерел – включаючи дохід від оренди – витрати, понесені протягом першої половини 2006 року, і мав дефіцит у розмірі 458 761 ALL (приблизно 3 700 євро), зокрема для фінансування вищезазначеної квартири в Дурресі; він став співвласником кількох приміщень у вищезазначеному будинку лише на підставі договорів купівлі-продажу 2001 року, не був стороною жодного договору оренди цих приміщень до лютого 2003 року та не надав достатніх доказів сплати податку на дохід від оренди до 2007 року; та (d) що документи, подані заявником, не повністю доводили, що витрати на проживання та навчання другого члена його сім'ї за кордоном виправдовували витрати, заявлені заявником за 2014-2017 роки.

Судячи з усього, заявник отримав повний текст рішення САП електронною поштою 25 жовтня 2019 року, а поштою – у невизначений день.

Заявник скаржився на підставі статті 8 Конвенції, стверджуючи, що його звільнення з посади було довільним і непропорційним, оскільки ґрунтувалося на незначних порушеннях або невідповідностях.

Оцінка Суду

Звільнення заявника з посади порушило його право на повагу до приватного життя. Заявник визнав, що втручання було здійснено відповідно до закону та переслідувало законні цілі, але стверджував, що воно було непропорційним.

Громадський уповноважений оскаржив висновки НКК лише щодо першого компонента процесу перевірки (див. п. 4 та 5 вище). САП обґрунтував звільнення заявника з посади статтею 61 (3) Закону про перевірку кандидатів та виявив недоотримання коштів за 2012 та 2014 роки. Він також встановив, що заявник надав неповні, неточні або неправильні відомості щодо (i) сум, пов'язаних із фінансуванням витрат членів його сім'ї за кордоном протягом кількох років, та (ii) джерела фінансування придбання квартири у 2006 році. Суд розглянув нижче скарги щодо цих висновків, які також стосувалися періоду, коли заявник обіймав посаду старшого судді та підлягав вимогам Закону про розкриття інформації про активи (Assets Disclosure Act) 2003 року (п. 19).

Щодо згаданих вище висновків САП, по-перше, посилаючись на статтю 6 Конвенції, заявник стверджував, що в рішенні, яке призвело до його звільнення з посади, були процесуальні недоліки. Ці скарги були визнані неприйнятними на момент подання цієї заяви. У своїх зауваженнях 2024 року заявник повторно виклав деякі з цих скарг на підставі статті 8. Суд не виявив серйозних недоліків у процесі

прийняття рішень, в результаті якого на національному рівні було зроблено вищезазначені висновки, і не бачив підстав приймати інший висновок щодо прийнятності цих тверджень на підставі статті 8 Конвенції.

По-друге, що стосується пропорційності, заявник, по суті, стверджував, що фактичні висновки САП щодо питань, зазначених у пункті 19 рішення, є довільними й необґрунтованими. Ці твердження залишаються непідтвердженими, і висновки САП, як видається, не досягають порогу свавільності або явної необґрунтованості. Суд, зокрема, зазначив, що САП наводила обґрунтування для відхилення аргументів заявника щодо його фінансової спроможності за 2012 та 2014 роки. Водночас заявник не навів жодних переконливих аргументів чи доказів, які б свідчили про наявність явної фактичної чи юридичної помилки в обґрунтуванні, розрахунках чи методології САП.

Отже, Суд розглянув початкове твердження про непропорційність на підставі фактів, встановлених та оцінених САП.

Заявник зазначив, що значна частина коштів, використаних для придбання квартири у 2006 році (16 000 доларів США, накопичених, як стверджувалося, шляхом заощаджень від заробітної плати та доходів від оренди), була знята з рахунку, як стверджується, в Американському банку Албанії. САП встановила, що протягом відповідного періоду такого зняття коштів з цього рахунку не відбувалося. Сума, знята з рахунку в іншому банку, не здавалася достатньою для пояснення цієї неточної заяви. Точна та обґрунтована заява щодо основного джерела значного активу та руху великих коштів, пов'язаних з ним – виплати готівкою після зняття коштів у банку або шляхом банківського переказу – була необхідною для забезпечення відстеження і перевірки законного походження коштів та інших аспектів достатності цих коштів. Заявник переконливого пояснення не надав.

Суми, нещодавно задекларовані та прийняті під час процедури перевірки, за 2010, 2011 та 2014 роки були значно вищими за ті, що були зазначені для того самого виду регулярних витрат у відповідних щорічних деклараціях. Ці розбіжності стосувалися кількох років і не були незначними як в абсолютному вираженні, так і у співвідношенні до розміру витрат. Наприклад, сума різниці за 2014 рік перевищувала встановлений законом поріг для витрат, що підлягають декларуванню. Суд також зазначив, що у 2014 році також спостерігався загальний річний дефіцит. Хоча було надано документацію, що підтверджує банківську діяльність, у поєднанні з подібними коригуваннями за інші роки, цей контекст вимагав ретельного розгляду точності та достовірності декларацій. Ці розбіжності не були належним чином пояснені.

Крім того, заявник не надав обґрунтування витрат на освіту та проживання члена сім'ї, що відповідають сумам, які впливають з банківської діяльності у 2008-2013 роках. Сторони не заперечували, що вимога підтвердити фактичну суму принаймні основних категорій цих значних витрат (понад 82 000 фунтів стерлінгів) – наприклад, на проживання або навчання – відповідала законним цілям процесу перевірки. Також видається, що відповідно до Закону про розкриття інформації про активи 2003 року від заявника можна було обґрунтовано очікувати збереження відповідних документів.

Загальні щорічні недоотримані суми, виявлені за 2012 та 2014 роки, були об'єктивно значними. Аргумент заявника про те, що наявний дохід його сім'ї, накопичений у період з 2011 по 2014 рік, значно перевищував загальні витрати за цей період, є необґрунтованим і не спростовує висновків САП щодо двох конкретних років. Заявник не навів жодних переконливих аргументів чи доказів, щоб оскаржити, пояснити чи виправдати ці дефіцити.

У випадках, коли національні суди ретельно розглянули факти, застосували відповідні стандарти у сфері прав людини відповідно до Конвенції та її судової практики, а також належним чином зважили індивідуальні інтереси та суспільний інтерес у справі, Суд потребуватиме вагомих підстав, щоб замінити своєю думкою думку національних судів. Беручи до уваги вищезазначені фактори в сукупності та враховуючи статус заявника як старшого судді, який також обіймав найвищу посаду в судовій системі під час процесу перевірки, наведені ним підстави є недостатніми для того, щоб Суд відхилився від висновків САП і, загалом, поставив під сумнів результат справи щодо перевірки. Тому Суд не вважав, що його звільнення з посади було непропорційним.

ЄСПЛ вважав, що цю заяву має бути відхилено відповідно до підпункту «а» пункту 3 та пункту 4 статті 35 Конвенції.

Висновок

Заяву визнано неприйнятною та відхилено.

Ухвала в цій справі прийнята Комітетом 03 березня 2026 року, оприлюднена 26 березня 2026 року та є остаточною.